

Zsiday Krisztina

Európai szintű Képzés Képzőknek

Az elmúlt évek tapasztalataira építve a Youth-Partnership, az Európa Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Ifjúsági Fórum, a Nemzeti Ifjúsági Irodákkal való együttműködésben új irányvonalakat határoztak meg a trénerképzés területén. A korábbi (ToT, TOTEM, TATEM, ATTE, stb.) képzéseket követően új formában jelent meg a minőségi trénerképzés Európai szinten. A cél, hogy a már jelentős helyi és/vagy nemzetközi tapasztalattal rendelkező képzőket olyan módon fejlesszék, mellyel kompetenciáik fejlődnek és képessé válnak egyúttal az önreflexión alapuló önértékelésre, a folyamatos és önálló szakmai fejlődésüket megtervezni és megvalósítani. Emellett fő célkitűzésként szerepelt az is, hogy az általuk létrehozott képzések, multiplikáló tevékenységek a döntéshozók által megjelölt értékeket és irányokat hatékonyan hordozzák magukban.

Ennek az elképzelésnek a megvalósítására jött létre a TALE – Trainers for Active Learning in Europe (Képzők az Aktív Tanulásért Európában) curriculum, mely kidolgozásának során egyaránt építettek a korábbi jó tapasztalatokra és fejlesztendő területekre, valamint új igényekre. A képzési terv összeállítása során a partnerek képviselőket delegáltak és létrehozta egy Irányító Csoportot (Steering Group), mely a stratégiáért és a kitűzött célok elérésének biztosításáért, felügyeletéért felel. Az ezzel párhuzamosan létrehozott és működő Képzői Csoport pedig a logisztikai kérdésekért és az oktatási háttérért, szakmai munkáért felelt. A 2008-ban megkezdett folyamat eredményeként az új Képzés Képzőknek 2009 áprilisában vette kezdetét Strasbourgban.

Az európai program és partnerországokból olyan képzők jelentkezését várták tehát, akik már rendelkeznek tréneri tapasztalatokkal, kellően motiváltak, valamint egy nemzeti vagy nemzetközi csoport, tréner kör támogatását élvezik. Utóbbi célja a multiplikáló hatás biztosítása és az egyéni tréning, gyakorlati projektek megvalósíthatósága volt. A több száz jelentkező kiválasztása során több szempont alapján mérlegeltek a nemzeti irodák bevonása mellett: többek között nemi, földrajzi, tapasztalati és érdeklődési irányultság szerint. Végül 30 résztvevőt választottak ki, tudatosan egy sokszínű csoportot létrehozva, ahol kor, tapasztalat és működési terület szerint is igen eltérő háttérrel rendelkeznek a résztvevő-képzők. Az

írásban kapott értesítést követően, meg is kezdődött a munka egy online felületen: <http://tale.coe.int/>

Ezzel már meg is kezdődött a képzés, hiszen az internet alapú, e-tanulást célzó tevékenység kiemelt eleme a képzésnek. Ezen a felületen a résztvevők ebben a kezdeti időpontban előzetesen megismerkedhettek egymással, kapcsolatot építhettek és tapasztalatot cserélhettek. Ennek módja kvíz, chat, játékos házi feladatok és egyéni bemutatkozók készítése, megosztása volt. A 2009 áprilisában kezdődő és 2010 decemberében végződő hosszútávú képzés célja, hogy a résztvevő-képzők képesek legyenek minőségi európai képzéseket teljesen megtervezni, megvalósítani és értékelni, olyan módon, hogy azok az Európai Ifjúságpolitika kitűzött céljait valósítsák meg, ahhoz hozzá járuljanak.

A képzői kör által létrehozott curriculum több alapvetés mentén halad. Azon túl, hogy a döntéshozók által megjelölt európai értékekre fókuszál, elsődleges szempont, hogy a résztvevő-képző képes legyen folyamatosan tanulni, fejlődni, illetve ilyen attitűddel rendelkezővé váljon. Az élethosszig tartó tanulás ilyen módon kiemelt szerepet kap az oktatási, fejlesztési szempontok között. Hangsúlyozza, hogy ez a képzés, nem a kezdete és nem is a vége valaminek, mindössze egy állomás, habár egy nagyon fontos lépés, a személyes és szakmai fejlődésben egyaránt. A képzés tapasztalati tanulásra épít, arra, hogy a benne résztvevők átéljék annak a különlegességét, hogy egyszerre képzők és képzettek, résztvevők egy folyamatban. Ennek felismerése valamint az erre való reflektálás, fejlődés szignifikáns elem a képzői tervben. Az egymástól való tanulás, a nemzetközi, interkulturális jelleg tovább erősíti ezen törekvéseket. Ezen célok elérésének érdekében többféle elemmel dolgozik a program. A szemináriumok, melynek keretében személyesen találkozik az összes résztvevő-képző és a Képzői Csoport, mindössze egy momentum. A két évig tartó Képzők Képzésén a szemináriumok közötti időszakban az e-tanulás, internetes alapú eszközök kapnak kitüntetett szerepet. Ez felerősíti az önálló, egyéni felelősségen alapuló tanulást, ami szintén kulcs eleme a képzésnek.

Hogyan látja a Képzői Csoport ezt elérhetőnek? A három szemináriumból és a köztes időszakokban online folytatott tanulási folyamatokból álló képzés, alapvetően épít az önértékeléssel, a nem formális tanulás elismertetésével, valamint az ifjúsági kutatásokhoz és döntéshozókhöz való kapcsolódással. Módszertanilag az egyéni tanulásra fektet nagy hangsúlyt, mely mellett hangsúlyosan jelen van az egymástól való tanulás és mentorálás, valamint az egyéni tanuló projektek és képzői gyakorlati projektek. Ezek változatos helyzetekben és összetételben biztosítanak fejlődési lehetőségeket a résztvevő-képzőknek.

A képzők képzésének főbb állomásai és tevékenységei

Időpont	Szakasz és tartalom
2009. május 18. előtt	Online felkészülés, LOFT
2009. május 19-26.	Első személyes találkozó, szeminárium (Strasbourg)
2009. június – 2010. február	Gyakorlati szakasz 1. Tanuló és Tréning projektek, valamint e-tanulás a LOFT-on
2009. október 9.	Nyílt nap a LOFT-on
2010. február 24. – március 4.	Második személyes találkozás, szeminárium (Berlin)
2010. március – október	Gyakorlati szakasz 2. Tanuló és Tréning projektek, valamint e-tanulás a LOFT-on
2010. október 7-14.	Harmadik személyes találkozó, szeminárium (Budapest)
2010. október - december	Kapcsolatépítés, a tapasztalatok megosztása
	Értékelés

A szöveg születésének időpontjában a szemináriumok közül az első valósult meg. Ennek keretében a későbbiekben használandó online felület megismerése, fejlesztése és meghatározása kapott szerepet. A résztvevők személyes értékelésére és az ezen alapuló Egyéni Tanulóprojektek megalkotására, valamint a Képzői Gyakorlati Projektek előkészítése történt meg. Ebben minden résztvevő-képzőt a Képzői Csoport egy tagja, a résztvevő kijelölt mentora segíti. A mentor – mentorált kapcsolat létrehozásakor földrajzi és kulturális szempontok döntöttek alapvetően. A Képzők képzésében résztvevő szakemberek átlagosan 5-6 résztvevő-képzőt követnek figyelemmel. Az első, szeminárium alatti találkozáskor négy szemkört határozták meg a kapcsolattartás módját, az egyéni igényeket és a kiemelt témákat. A mentorálás interneten, telefonon és lehetőség szerint személyes találkozók keretében zajlik. Emellett további támogatórendszerrel is dolgozik a program, egymást segítő hármas csoportok (peer trios) jöttek létre a résztvevő-képzők közül. Ezek létrehozása véletlenszerű volt, „sorshúzás”-sal történt. A Hármasok célja egymás segítése, kortárs/hasonló helyzetből fakadó kihívások közös megoldásának előmozdítása, személyes és szakmai fejlesztés. Ezek működése nem facilitált, a benne résztvevők igényeire és feladatvállalására

alapozott. Az elképzelések szerint többek között közös tanuló-blogok jönnek létre ennek keretében. A szöveg születésekor ez kevésbé tűnik működőképesnek, baráti alapon van, vagy nincs. A közvetlen szakmai munkán, képzésen túl az első találkozó során a résztvevői csoportnak is lehetősége jutott egymással, a Steering Group-pal és a háttérintézményekkel megismerkedni.

Csoportdinamikailag tehát egyénileg, segítő hármásokban és nagycsoportokban zajlanak tevékenységek. A nagy, harmincfős foglalkozások a szemináriumon túl a már korábban említett online felület kihasználásával is zajlanak. Ez a LOFT (Learning Opportunities for Trainers – Tanulási Lehetőségek Képzőknek) nevet viselő tér a kiemelt szerephez jutó e-learning helyszíne. Ez több részből áll, melyek némelyike elérhető a nagynyilvánosság számára, míg más szekciói zártak, csak a résztvevők számára elérhetőek. A zártkörű részekhez tartoznak a tanulási szakaszok során feltöltött anyagok, az önértékelések, személyes információk. A nyílt részen a képzés és a szervezők kapcsán találhatóak információk. Bizonyos módszerek, álláspontok, alapdokumentumok is elérhetőek itt. A LOFT-ra feltöltött, online feladatok a tervezettek szerint heti 3-4 óra foglalkozást igényelnek a résztvevő-képzők részéről. Az eddig lefolytatott szakaszokban vitaindító dokumentumok, kérdőívek, online viták zajlottak. Az érdeklődők betekintést nyerhetnek a LOFT zárt részeibe 2009. október 9-én, amikor is nyílt nap keretében várják a szervezők és a résztvevő-képzők a látogatókat. A tervezet szerint aktív részvételt igénylő gyakorlatok, fórumok, képzői, módszertani eszközök vására várja a honlapra ellátogatókat.

A képzés két fontos eleme, melyről érdemes bővebben szólni az egyéni Tanuló Projekt és a Képzői Projekt. Az előbbi közvetlen kapcsolatban áll az egyéni értékeléssel és az ott felismert fejlesztendő területekkel. A résztvevő-képző az egyéni önértékelés során meghatározza azokat a területeket ahol bizonytalanak, elégtelennek érzi tudását, kompetenciáját. Ezt követően mentorával átbeszélik ezeket és ennek fényében a résztvevő-képző meghatároz egy tanuló projektet, ami ezzel a területtel foglalkozik. Az egyéni, önálló tanulás nagy szerepet kap ezen a területen is. A projektnek a következő feltételeknek kell megfelelnie:

- Tudás orientált (pl. kis kutatás, ami az európai ifjúsági munkához kapcsolódik) esszé, információ gyűjtemény, stb.
- vagy készség orientált (új módszer az európai állampolgárság helyi oktatására, facilitálás egy bizonyos helyzetben, stb.)
- esetleg a kettő kombinációja (egy meglévő módszer átformálása, alkalmazása és a kettő hatékonyságának összehasonlítása).

A Tanuló Projekt célja, hogy az ifjúságpolitikát, az ifjúsági munkát és az ifjúságkutatást összekapcsolja. Ez kötelező elem.

A gyakorlati Képzői Projekt a képzés első és utolsó, harmadik szemináriuma között megvalósítandó. A résztvevő-képzőnek önállóan kell megterveznie, lefuttatnia és értékelnie egy nemzetközi képzést egy nemzetközi csapatban. Ez a résztvevőkre van bízva, hogy a többi résztvevő-képző bevonásával, vagy küldőkkel valósul meg. Elsősorban ez az egyéni fejlődést szolgálja, lehetőséget teremtve az önreflexióra és az egyéni tanulási tervekre.

Bár mind a gyakorlati Képzői Projekt, mind az egyéni Tanuló Projekt az önértékelésen alapul és egyéni kérdéseket, képességeket feszeget, de ezzel egy időben közvetlenül kötődnie kell az Európai szintű ifjúsági munkához és a döntéshozók, a Steering Group által meghatározott értékekhez. Mindezt nyilvánvaló és alátámasztott módon kell tenniük. Egyúttal mind a kettőnek egyrésztől realiztikusnak és kivitelezhetőnek kell lennie, másrésztől kihívást, újdonságot kell jelentenie a résztvevő-képzőnek. Ennek tisztán látását, tervezését segíti elő az önértékelés.

Az önértékelés a tervek szerint hozzájárul a nem formális tanulás elismertetéséhez is. Az önértékelés ebben az esetben nem egyedül, a környezettől elzárva történik, hanem egy folyamat integráns részeként, képzők, mentorok bevonásával. Az önreflexió és a valós fejlesztendő területek meghatározása ilyen módon konkrétabb, valóságghú lehet. Az önértékelés – fejlődés területén a visszajelzés mentoroktól, képzőktől, Hármásokban, a többi résztvevő-képzőtől megvalósítható és egy közösen meghatározott módon, nyomon követő jelleggel működik. Ehhez a képzői gárda összeállított egy kérdőívet a képzőként szükséges kompetenciákra építve. Ezek a kompetenciák számolnak a 8 kulcskompetenciával, melyeket az európai ifjúsági munka kapcsán határoztak meg. A kialakított kérdőív hatékonysága hosszútávon ítéhető meg, ám az már most biztosan elmondható hogy nagyon erős szakmai alap a képzők önreflexiójához. A kérdőív elérhető a LOFT-on angol nyelven.

Az önértékelés tehát több célt valósít meg:

- elősegíti a tréner és az ifjúsági munka elismerését az európai ifjúsági munka területén mind egyénileg, mind csoport szinten;
- növeli a résztvevő-képzők tudatosságát az egyéni tanulási irányok és eredmények felismerésében;
- a hosszú távú képzés során fókuszot ad és elérhető a résztvevő-képzőknek a tanulási folyamatuk segítésére;
- a tanultak értékelését alátámasztja;
- hozzájárul mások tanulási folyamatainak tervezéséhez.

Összességében tehát elmondható, hogy az európai szintű Képzők Képzése egyre nagyobb mértékben törekszik az együttműködésre és különböző célok integrálására. A minőségbiztosítás és az ifjúsági munka, azon belül is a nem formális elemekkel dolgozó képzők elismerése és elismertetése, centralizáltan és helyi szinten is növekvő szerephez jut. Hosszú távú célként egy európai, a formális oktatási intézményekhez hasonló módon elismert és minőségbiztosított, végzettség biztosítása jelenik meg. A folyamatos fejlődés, a változásokra adott válaszlehetőségek kutatása és a kompetencia alapú fejlesztés mindemellett elmaradhatatlan elemek. A TALE képzés tehát a jelenlegi legmagasabb szintű és naprakész válasz az európai képzői munka kapcsán. Ennek elemei, törekvései tanácsadóként, útmutatóul szolgálhatnak minden képző számára, aki az európai ifjúsági területen dolgozik akár követhető mintaként, akár gondolatindító impulzusként.

Néhány, a fentiekben használt fogalom definíciója:

EGYÉNI FEJLŐDÉSEN ALAPULÓ TANULÁS

Az egyre gyorsabban változó világhoz való alkalmazkodás szükségességére adott válasz: az iskola klasszikus, formális oktatási struktúráján túl sem fejeződik be az ismeretek, jártasságok, készségek folyamatos fejlesztésének feladata. Az egyéni fejlődésen alapuló tanulás az élet minden szakaszát magában foglalja, és felismeri, hogy a tanulás az élet legkülönbözőbb színterein, a legkülönbözőbb formákban történhet. Ugyanakkor egyéni igények, értékek és készségek mentén halad, személyre szabott.

E-TANULÁS, E-LEARNING

Az e-Learning egy tanuló központú megközelítést rejt, mely a legújabb multimédiás eszközökkel és Interneten zajlik. Célja, hogy elősegítse a tanulási folyamat minőségét azáltal, hogy forrásokat és alkalmazásokat facilitál távoli partnerek közreműködése mellett.

(Forrás: The use of ICT to support innovation and lifelong learning for all - A report on progress, European Commission, 2008)

FACILITÁLÁS

Szűken értelmezve egy ülés, megbeszélés, stb. levezetése. Lényege az, hogy a megbeszélések előkészítésekor (az időkeret, a napirendi pontok, a hozzászólók sorrendjének meghatározásánál) a résztvevőket is bevonjuk a folyamatba. Az ülésen egyenlő lehetőséget

biztosítunk a megszólalásra, a vélemények és gondolatok kifejtésére, figyelemmel kísérve a jelenlevők, mint csoportot alkotók viszonyait, konfliktusait és kommunikációs mintáit. Tágabb értelemben bármilyen folyamatnak – például egy képzés esetében egy tanulási folyamatnak támogatását is facilitálásnak hívjuk.

A facilitálást – mint eszközrendszert és technikák összességét – használhatjuk a stábülések, konferenciák, projektervezések levezetésekor, konfliktusok tisztázásakor, olyan helyzetekben, ahol hatékony munkára, egyenlő partneri részvételre, közös gondolkodásra van szükség.

(Forrás: NIIDA: www.mobilitas.hu/niida/informaciotar)

INTERKULTURÁLIS TANULÁS

A kultúrák találkozásakor bekövetkező attitűdváltozás. Jelenti a más kultúrákkal való ismerkedést és más kultúrák ismeretét. Az interkulturális tanulási folyamat által megtanuljuk kívülről látni önmagunkat (szokásainkat, gondolkodásmódunkat és életstílusunkat) és megtanuljuk megérteni, elfogadni a világot, annak másságát, sokféleségét.

Az interkulturális tanulás arra tesz kísérletet, hogy megkérdőjelezze a természetessé tett értékeink és értelmezéseink központi jellegét, és felvesse annak a lehetőségét, hogy tudatosan más értékeket is megtanuljunk. Az interkulturális tanulás egy folyamat. Azt kívánja tőlünk, hogy tudjuk, kik vagyunk és honnan jöttünk, hogy képessé váljunk mások megértésére. Ez kihívást jelent, hiszen magában foglalja a jóról és a rosszról vallott, valamint a világot és az életünket rendszerező, nagyon mélyen gyökerező elképzeléseink tudatosítását és megkérdőjelezését – annak megkérdőjelezését, amit természetesnek tartunk, és amit meg szeretnénk őrizni. Az interkulturális tanulás kihívás az identitás számára – viszont életvitellé, az identitás gazdagításának módjává is válhat.

Az interkulturális alapelvek a másokra való nyitottságra, a különbség cselekvő elfogadására, a kölcsönös megértésre, az aktív toleranciára, a kulturális jelenvalóság felértékelésére, az egyenlő esélyek biztosítására, a kirekesztés elleni küzdelemre helyezik a hangsúlyt.

Politikai megközelítésben: annak ellenére, hogy az interkulturális tanulás egyéni folyamat, lényegében mégis arról szól, hogy elsajátítsuk hogyan éljünk együtt, és, hogy hogyan éljünk a különbözőségek világában. E nézőpontból az interkulturális tanulás a békés együttélés kiindulópontja.

(Forrás: NIIDA: www.mobilitas.hu/niida/informaciotar)

KÉPZŐ

Rendszerint azokat a személyeket hívják így, akik tanulási folyamatokat terveznek meg, vezetnek le és kísérik figyelemmel a hagyományos oktatási rendszereken belül és a képzői szektoron belül. Többnyire szakiskolákban, felsőoktatási intézményekben, köz- és magánintézményekben, céges képzéseken vagy akár munkahelyeken működnek. Egyaránt dolgozhatnak tehát szakintézményekben vagy úgynevezett „második esély”-t adó projekteken, amelyek célja hátrányos helyzetű, munkanélküli fiatalok, vagy idősebbek reintegrációját segítik elő.

Ifjúsági képző

Az ifjúsági képzők olyan személyek, akik fiatalokkal dolgozókat, másokat képeznek nem formális eszközökkel a társadalmi és személyes fejlődésre fókuszálva, és kiemelt figyelmet fordítanak az interkulturális kompetenciák fejlesztésére.

(Forrás „Bridges for Recognition”, Lynne Chisholm Cheat sheet:

www.salto-youth.net/download/429/Bridges%20for%20Recognition_Cheat%20Sheet_final.doc)

KÉPZÉS

Olyan kurzus, melynek célja hogy a résztvevők kompetenciáit, képességeit fejlessze egy adott területen.

vagy

Az a tevékenység, melynek célja, hogy a résztvevő új ismereteket, készségeket, kompetenciákat sajátítson el, meglévő tudását bővítse, illetve meghatározott képzettséget szerezzen. A képzési tevékenység a képzés szervezésén és lebonyolításán túl magába foglalhatja a képzési program kidolgozását és a képzéshez kapcsolódó szolgáltatások nyújtását is.

(Forrás: NIIDA: www.mobilitas.hu/niida/informaciotar)

MENTORÁLÁS

A mentorálás egy olyan felépített folyamat, mely során személyes támogatást, irányítást nyújt valaki egy fiatalabb, vagy kevésbé tapasztaltnak, esetleg valakinek, aki új egy területen.

Ennek a kontextusa bármilyen lehet, de legjellemzőbben tanulási, képzési vagy munkahelyi helyzetekben van jelen. A mentor kritikus, de ítéletmentes barát, aki mintaképe és forrása információknak és tanácsoknak, képes a teljesítmény növelését elősegíteni. A mentorok

rendszerint szabadon választhatóak, de bizonyos illeszkedési kritériumok mentén is kiválaszthatóak. A formális mentor programok rendszerint egy adott időintervallumra szólnak.

(Forrás „Bridges for Recognition”, Lynne Chisholm Cheat sheet:

www.salto-youth.net/download/429/Bridges%20for%20Recognition_Cheat%20Sheet_final.doc)

NEM-FORMÁLIS TANULÁS

A nem-formális tanulás a hagyományos iskolai és képzői rendszerek mellett jelenik meg és jellemzően nem ad formálisan elismert bizonyítványt. Az ifjúsági területen a nem-formális tanulásban a résztvevők önkéntes alapon vesznek részt, és lehetőséget biztosít arra, hogy változatos képességeket és kompetenciákat sajátítsanak el. A tevékenységek körültekintő tervezésen alapulnak és előmozdítják a résztvevők személyes és szociális fejlődését.

vagy

A nem-formális tanulás egy olyan teret jelent, ahol a résztvevők a fő szereplők, akik aktívan vesznek részt a tanulási folyamatban, függetlenül a háttérüktől, koruktól, a korábbi tanulmányaik szintjétől és minőségétől. Az ifjúsági területen olyan módszertannal dolgozik, amely lehetővé teszi, hogy a fiatalok olyan eszközöket sajátítsanak el, amelyek segítségével tovább tudják fejleszteni a tudásuk, képességeik, attitűdjük. A nem-formális tanulási kontextusban a tanulás egy állandó folyamat és az egyik kiemelt eleme a tapasztaláson alapuló tanulás. Ugyanakkor a Nem-formális nem jelent egy tervezetlen folyamatot, a nem-formális tanulás olyan módon épül fel és előkészített, hogy a benne résztvevő maga lehessen az alkotója saját kompetencia fejlődésének.

(Forrás European Youth Forum: www.youthforum.org)

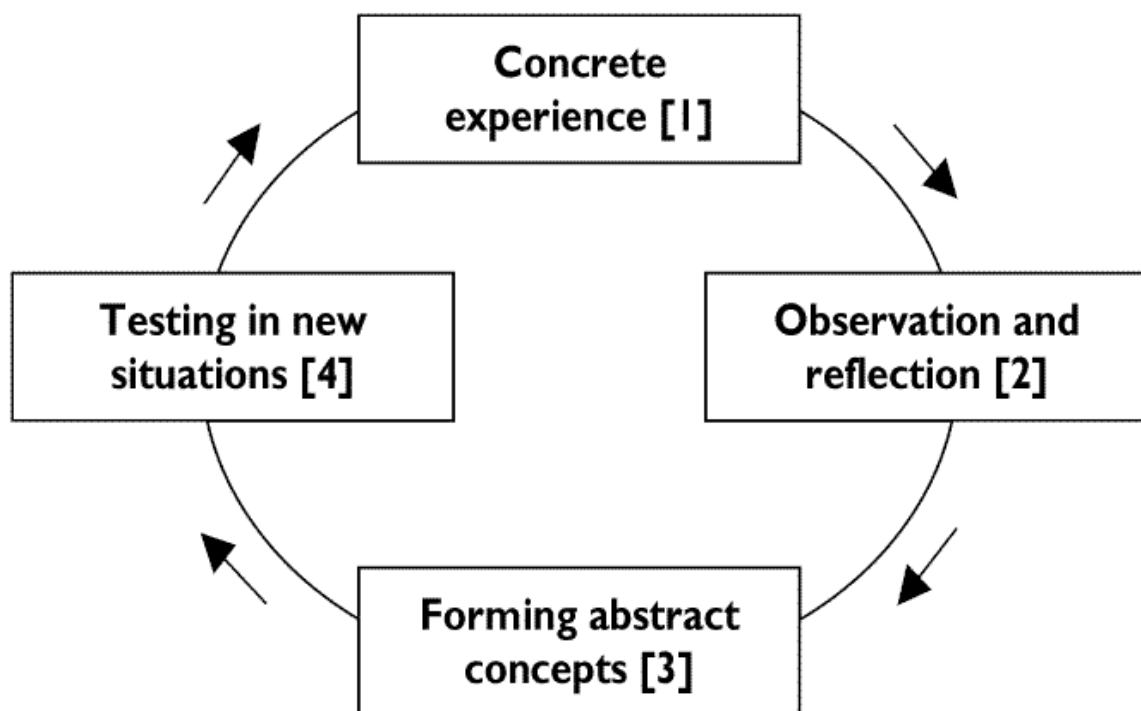
TANULÓ-BLOG

A blog egy olyan periodikusan újabb bejegyzésekkel bővülő weboldal, amely ezek sorozatából áll, függetlenül attól, hogy mi az oldal témája, formája és hogy nyilvánosan elérhető-e. A blogok többsége nyilvános weblapként működik bármely internethasználó által elérhetően. Témája sokrétű: lehet egyszerűen egy interneten közzétett személyes, egyéni napló, de lehet egyéni vagy csoportos politikai véleménynyilvánítás, vagy üzleti jellegű kommunikáció eszköze is, és lehetségesek tematikus blogok is. A tanuló-blog olyan felület, ahol a szerzők köre egy azonos terület kutató, tanuló szerzőktől származó információkat tartalmaz az adott témára vonatkozóan. Jelentős a linkelés lehetősége, amely a bejegyzések

kontextusba helyezését segíti elő. Többnyire lehetővé teszi a látogatóknak nyilvános megjegyzések írását az egyes bejegyzésekhez, ami a tanuló közösségek továbbfejlődéséhez, kialakulásához vezethet.

TAPASZTALATI TANULÁS

David A. Kolb (Roger Fry közreműködésével) alkotta meg a híres négy elemen alapuló modelljét: konkrét tapasztalat (1), megfigyelés és reflexió (2), absztrakt koncepció megalkotása (3) és tesztelése új helyzetben (4). Ezt a tapasztalati tanulási körben fogta össze:

Kolb és Fry (1975) vitatták, hogy a tanulási ciklus a négy pont bármelyikében újratezdődhet – és hogy ez valójában egy folyamatos spirálként jellemezhető. Akárhogy is, de javasolt, hogy a tanulási ciklus egy bizonyos tevékenységgel kezdődjön mely a tevékenység által létrehozott változás megfigyelésével folytatódik. Ezt követően az adott helyzetre gyakorolt változás, hatás megértése következik, hogy adott tevékenység az adott helyzetben azonos eredményt hozna ilyen módon érzékelhető, hogy mi követ egy adott tevékenységet. Ebben a mintasémában a harmadik lépés az általános tanulság levonása. Az általánosítás magában foglalhat számos tevékenységet különféle helyzetekben az adott tanulság értékeléséhez. Az általános tanulság megértése nem feltétlenül jár együtt annak megfogalmazásának

képességével, mint például annak a szakban való megfogalmazásával. Mindössze annak a képességét jelenti, hogy valaki képes meglátni a kapcsolatot a tevékenységek és azok hatásai között változatos körülmények között.

(Forrás: <http://www.infed.org> (Coleman 1976: 52))